

Eesti Avatud Noortekeskuste Ühendus

NOORTEKESKUSTE miinimumstandard 2020

Alusmaterjal noortekeskuste asutamisel, arendamisel, toetamisel ja koostöös osalemisel.

Standard sätestab mitmeid noortekeskusega seotud mõisteid, noortekeskuse asutamise, ümberkorraldamise ja noortekeskuse teenuse osutamise aluseid ning noortekeskuse teenuse osutamise miinimumnõudeid. Lisaks võimaldavad standardi suunised paremini hinnata noortekeskuse tööd ja selle korraldamist. Tegemist on miinimumstandardiga, mistõttu on võimalik igal noortekeskuse pidajal standardit teenusepiirkonnas täpsustada ja seada noortekeskuse teenusele kõrgemad nõuded oma piirkonna noorte vanusest, huvidest ja vajadustest lähtuvalt.

I Noortekeskusega seotud mõisted (vt Lisa 1)

Noortekeskus on avatud noorsootöö meetodil töötav noorsootöösutus¹, mis tegutseb noortevaldkonnas² ja osutab avatud noorsootöö teenust ning vajadusel muid noorsootöö teenuseid³ ning mis võib olla teenusepiirkonna⁴ noorsootöö korraldamise asutus⁵ ning mille tegevustes saavad osaleda vaba tahte⁶ alusel kõik noored⁷.

Noortekeskuse teenus on noortevaldkonna teenus, kus noortekeskus osutab avatud noorsootöö ja vajadusel teisi noorsootööteenuseid oma erinevates noorsootöö füüsilistes ja virtuaalsetes keskkondades, luues noortele arengu- ja eneseteostusvõimalused.

Avatud noorsootöö meetod on kooslus avatud noorsootöö põhimõtetest, mille toimimiseks peavad kõik põhimõtted olema järgitud, ja see on vahend noortele arendavaks tegevuseks⁸ tingimuste loomisel.

Avatud noorsootöö teenus on noortele suunatud noortevaldkonna teenus, mida osutatakse noortekeskus(t)e kaudu ja kus luuakse noortele tingimused vaba tahte alusel osalus- ja eneseteostusvõimaluseks, et toetada nende aktiivsust ja toimetulekut ühiskonnaelus⁹.

Avatud ruumi teenus on avatud noorsootöö meetodil toimiv teenus, kus noortele on loodud mitmekülgsed eneseteostust ja arengut võimaldavad tingimused, tegutsemaks ühises füüsilises

¹ Noorsootöösutus on valla või linna ametiasutus, valla või linna ametiasutuse hallatav asutus, eraõiguslik juriidiline isik või eraõigusliku juriidilise isiku ettevõtte, mille põhitegevus on korraldada noorsootööd. (Noorsootöö Seadus)

² Käesoleva standardi raames nimetatakse noortevaldkonnaks kahe alasuuna, noortepoliitika (noorsootöö, haridus, tööhõive, sotsiaalpoliitika, keskkond, riigikaitse, kultuur) ja noortevaldkonna teenuste kooslust (Noortevaldkonna arengukava 2021-2035 eelnõu)

³ Käesoleva standardi raames nimetatakse noortevaldkonna teenusteks järgmisi teenuseid: mobiilne noorsootöö (tänavatöö, töö internetis, noorsootöö teenuse tagamine teises piirkonnas, noorsootöö pakkumine noorte kogunemiskohtades), tööhõivelisusega seotud tegevused (nt malevad), tugigrupid ja -teenused, huvitegevus, noortelaagrid, temaatilised noortekoolitused, rahvusvaheline noorsootöö jmt

⁴ Käesoleva standardi raames nimetatakse teenusepiirkonnaks noortekeskuse omaniku poolt sätestatud piirkonda, kus noortekeskuse teenust osutatakse

⁵ Käesoleva standardi raames nimetatakse noorsootöö korraldamise asutuseks noortevaldkonna teenust, mis koordineerib kokkulepitud tegevuspiirkonnas noortekeskuse kaudu erinevates noorsootöö füüsilistes ja virtuaalsetes keskkondades erinevaid noorsootöö teenuseid, mis loob noortele arengu- ja eneseteostuse võimalused

⁶ Noorsootöö on tingimuste loomine noore isiksuse mitmekülgseks arenguks, mis võimaldab noortel vaba tahte alusel perekonna-, tasemeharidus- ja tööväliselt tegutseda (Noorsootöö Seadus)

⁷ Noor on seitsme- kuni kahekümne kuue aastane füüsiline isik (Noorsootöö Seadus)

⁸ Meetodi rakendamine võimaldab pakkuda kõikidele noortele nende vaba tahte alusel individuaalsetele võimetele ja eelistustele vastavat arendavat ja mõtestatud tegevust. Avatud noorsootöö meetodi rakendamine eristab noortekeskust teistest noortega töötavatest asutustest.

⁹ Teenust osutatakse erinevates noorsootöö füüsilistes ja virtuaalsetes keskkondades, enamjaolt kas avatud ruumi teenusena või avatud noorsootöö põhimõtete kasutamise kaudu teistes noorsootöö teenustes.

või virtuaalses ruumis, mis võimaldavad luua noortega vahetuid kontakte ja toetada neid lähtuvalt individuaalsetest vajadustest ja eelistustest¹⁰.

II Noortekeskuse miinimumstandard

Avatud noorsootöö ja noortekeskuse töö põhimõtted:

1. Noortekeskus lähtub oma töös järgmistest avatud noorsootöö põhimõtetest, kus tegevused on:
mõtestatud ja arendavad, mis eeldab noorega õpitu analüüsimist (1); ea- ja võimetekohased ehk tegevuste osutamisel võetakse samaaegselt arvesse noore vanust, huvisid ja võimeid (2); noortele¹¹ tasuta¹² (3); osalust soodustavad (4); tagatud võrdsete võimalustega ehk ei ole eeltingimusi osalemiseks, mis sõltuksid noore taustast (tõekspidamised, võimed, oskused, teadmised sh tõekspidamised) (5). Avatud noorsootöö põhimõtete (1-5) rakendamiseks kasutatakse avatud noorsootöö meetodit – see on noortele arendavaks tegevuseks tingimuste loomise vahend.
2. Noortekeskuse teenuste osutamisel lähtutakse piirkonna noorte vanuselisest jaotuvusest, huvidest ja vajadustest.
3. Noortekeskus on apoliitiline ja religioossete eelistusteta.
4. Noortekeskuse jätkusuutlik tegevus põhineb arengukaval, mille loomisprotsessi on kaasatud nii teisi kogukonnas noortega töötavaid asutusi kui ka noori, ja mille loomisel on arvestatud Eesti noortevaldkonna arengukavaga. Lähtuvalt arengukavast luuakse ja kinnitatakse iga-aastane noortekeskuse tegevuskava.
5. Noortekeskuse tegutsemise aluseks on noortekeskuse põhikiri/põhimäärus ja noortekeskuse pidaja poolt loodud töökeskkonnaga seotud õigusaktid.

Teenuse pakkumise keskkonnad ja vahendid:

6. Noortekeskuse teenuseid osutatakse vajadusel erinevates noorsootöö füüsilistes¹³ ja virtuaalsetes¹⁴ keskkondades.
7. Noortekeskuse teenus on tegevuspiirkonna noortele ligipääsetav¹⁵ ja füüsilise tegevusruumi puhul selleks eraldi ehitatud hoones või ruumides. Kui noortekeskus asub mõne teise asutusega ühes majas, soovituslik neutraalse sisenemise tagamiseks võimaldada keskkonda eraldi sissepääsu.
8. Noortekeskusel on soovituslik tagada noorsootöötegevusteks füüsilist ruumi vähemalt 50 m² või noore kohta¹⁶ 4 m².
9. Noortekeskuse hoones on avatud ruumi teenuse osutamiseks vajalik avatud ruumi olemasolu, mis võimaldab noorsootöötajal luua noortega vahetult kontakte ja arendada vestlust, õppida noori tundma, kuulata noorte arvamust ning noorte seisukohast olulisi

¹⁰ Avatud ruumi teenuses saab noor sotsialiseeruda, projektinõustamist ja tuge oma idee elluviimisel, noortefot, esmatasandi nõustamist ja vajaduse korral spetsialisti juurde suunamist, osaleda vabatahtlikus tegevuses ja noorte osaluskoegade/aktiivgruppide töös ning võimalusel laenutada tasuta tema huviga seotud vabaaja tegevusvahendeid

¹¹ Vastavalt Noorsootöö seadusele on noortekeskuse sihtgrupiks 7-26aastane noor, kuid vastavalt tegevuspiirkonna kokkulepetele võib vanuselist vahemikku muuta, kui samaväärne teenus on teenusepiirkonnas jagatud erinevate noortekeskuste vahel

¹² Käesoleva standardi raames on arvestatud, et avatud noorsootöö teenus on noortele tasuta

¹³ Käesoleva standardi raames on arvestatud, et füüsiline keskkond on õpikeskkond, kus teenuse kasutamiseks ei ole vajadust kasutada digitehnoloogilisi vahendeid

¹⁴ Käesoleva standardi raames on arvestatud, et virtuaalne keskkond on õpikeskkond, kus on teenuse kasutamiseks vajadus kasutada digitehnoloogilisi vahendeid

¹⁵ Käesoleva standardi raames on ligipääsetavuse all arvestatud füüsilist ligipääsu teenustele (nt asukoht, transpordihendus, liikumisvabadus hoones, kaldtee olemasolu, valgus, mööbel, suunaviidad, tegevuste sobiv vorm ja füüsiline või virtuaalikeskkond jmt)

¹⁶ Käesoleva standardi raames on arvestatud, et noortekeskuse ruum on võrreldav noortelaagri tegevuste ruumiga, kus on välja toodud ruumiline vajadus 4 m² noore kohta, <https://pilv.hm.ee/index.php/s/H1GMaMYyDFACnEm#pdfviewer>

päevakajalisi probleeme ja anda suuniseid viimaste lahendamiseks ning toetada noorte algatusi individuaalsetest vajadustest ja eelistustest lähtuvalt. Kui noortekeskus pakub lisaks avatud noorsootöö teenusele teisi füüsilisi ruume eeldavaid noorsootöö teenuseid, soovituslik noortekeskuse loomisel või arendamisel arvestada teiste samaaegselt kasutatavate ruumide olemasolu hoones, nt huvi-, grupi- ja individuaalseid tegevusi eeldavaid ruume¹⁷.

10. Noortekeskuses on noorsootöötajale¹⁸ tagatud tööala, mis võimaldab hoiustada dokumentatsiooni, sh vajadusel delikaatsete andmetega seotud dokumente.
11. Noortekeskuses on mitteformaalset¹⁹ ja informaalset õpet²⁰ võimaldavad mitmekülgsed tegevusvahendid, mille soetamisel, täiendamisel ja uuendamisel on arvestatud noorte vajaduste, ettepanekute, saadud tagasiside ning turvalisusega.
12. Noortekeskuse avatud ruumi teenused on tegevuspiirkonna noortele kättesaadavad²¹ erinevates noorsootöö keskkondades vähemalt 25²² tundi nädalas.

Noorsootöötaja

13. Noorsootöötaja tööaeg sisaldab lisaks kontakttööle noortega keskuse töö teisi tegevusi vähemalt 10 tundi nädalas, nagu ettevalmistavaid, noorsootöö- ja sidusvaldkonna koostöötegevusi, täiendkoolitustel osalemist, mitmepäevaseid väliüritusi, muutuvate vajadustega kursis hoidmist jne. Seega on vajadus keskuse kohta vähemalt 1,0-koormusega spetsialist²³.
14. Noortekeskuse avatud ruumi füüsilise teenuse raames toimuva tegevuse korral on piirarv ühe noorsootöötaja kohta 24 noort²⁴ ja välitegevuste korral on piirarv ühe noorsootöötaja kohta 15 noort²⁵. Välitegevuses, mis on seotud mobiilse noorsootööga, osutab noortele teenust alati vähemalt kaks noorsootöötajat²⁶ korraga.²⁷
15. Noorsootöötaja omab või omandab noorsootöötaja kutset või noorsootöö või sidusvaldkonna erialaharidust²⁸.
16. Noortekeskuse teenuse osutamiseks vajalikud kompetentsid²⁹ noortekeskuses on järgmised: noorte huvide ja arenguvajaduste kaardistamine, mitteformaalset õpet toetavate tegevuste kavandamine, noorte mitteformaalse õppe toetamine, mitteformaalses õppes kogetu ja saavutatu mõtestamine koos noortega, mitmekesiste

¹⁷ Eesti Noortekeskuste hetkeseisu kaardistamine 2020 toob välja, et miinimumvajadused on avatud ruum, huvitegevuse (sh mängude) ruum, kontoriruum, köök ja nõustamisruum

¹⁸ Kes on noorsootöötaja, <https://entk.ee/noorsootoo/kes-on-noorsootootaja/>

¹⁹ Mitteformaalõpe on eesmärgistatud vabatahtlik õpe, mis toimub kindla õppeprogrammi alusel, kindlatele huvirühmadele erinevates keskkondades. Mitteformaalseks õppeks võimaluste tagamisel on kaalukas roll noorsootööl (sh huviharidusel), vabaharidusel ja täiskasvanute täiendkoolitustel, https://www.hm.ee/sites/default/files/eesti_haridusvaldkonna_arengukava_2035_seisuga_2020.03.27.pdf

²⁰ Informaalõpe on õppija seisukohast lähtudes eesmärgistamata õppimine, mis toimub igapäevaelu situatsioonides, https://www.hm.ee/sites/default/files/eesti_haridusvaldkonna_arengukava_2035_seisuga_2020.03.27.pdf

²¹ Käesoleva standardi raames on kättesaadavuse all arvestatud sisulist ligipääsu teenustele (nt tegevuste kellaaeg, vanuseline jaotus, osalemisel ei ole eeltingimusi (oskused, teadmised, tõekspidamised)

²² Rahandusministeeriumi KOV teenuste seire noortekeskuste kriteeriumites on sätestatud noortekeskuse lahtiolekuaja baastasemeks 20 tundi nädalas, edasijõudnu 40 tundi nädalas ja eeskujulik 60 tundi nädalas, <https://minuomavalitsus.fin.ee/et>

²³ Käesoleva standardi raames on arvestatud, et 1,0-koormuse soovitusel aluseks on punkt 9, mis ütleb, et teenuse kättesaadavus noortele on erinevate noorsootöö keskkondade kaudu vähemalt 25 tundi

²⁴ Käesoleva standardi raames on arvestatud, et noortekeskuse siseruum on võrreldav põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 26 sätestatuga, kus on välja toodud noorte arv 24 ühe töötaja (õpperühma) kohta, <https://www.riigiteataja.ee/akt/116062020012>

²⁵ Käesoleva standardi raames on arvestatud, et noortekeskuse välitegevus on võrreldav noortelaagri tegevustega, kus on välja toodud noorte arv 15 ühe töötaja kohta, <https://pilv.hm.ee/index.php/s/HIGMaMYyDFACnEm>

²⁶ Kui piirkonnas puuduvad väljaõppinud mobiilse noorsootöö spetsialistid, võib teenuse osutamisse kaasata koostöövõrgustiku väljaõppinud spetsialiste (nt noorsoopolitsei jmt)

²⁷ Käesoleva standardi raames on arvestatud, et noortekeskuse pidaja otsusega võib suurendada noorte arvu üle käesoleva standardi punkti 13 sätestatud piirnormi erandkorras juhul, kui kõik tervisekaitse- ja ohutusnõuded on täidetud, mis omakorda tuuakse välja noortekeskuse töökorralduse reeglites

²⁸ Sotsiaalteaduste valdkond

²⁹ Kutsekoja koduleht, https://www.kutseregister.ee/et/standardid/standardid_top2/?fbclid=IwAR0U-3b8TtAVCFxpKh_tGMkd0yMWAAlgAy1SgKw0aT_fT1-EJ_8-74k-6rFA

noorsootöö keskkondade ja meetodite kasutamine ning arendamine, noorte kaasamine, kodanikuhariduse toetamine, noorte ettevõtlikkuse toetamine, tervislike ja keskkonnasäästlike eluviiside kujunemise toetamine, õiguskuuleka käitumise kujundamine, kultuuridevaheliste kompetentside ja sallivuse arendamine, info jagamine noortele, noorte digitaalse kirjaoskuse arengu toetamine, erivajadustega noorte kaasamine noortekeskuse tegevustesse, noorte esmane nõustamine.

Teenuse kuvand, kvaliteet ja seire

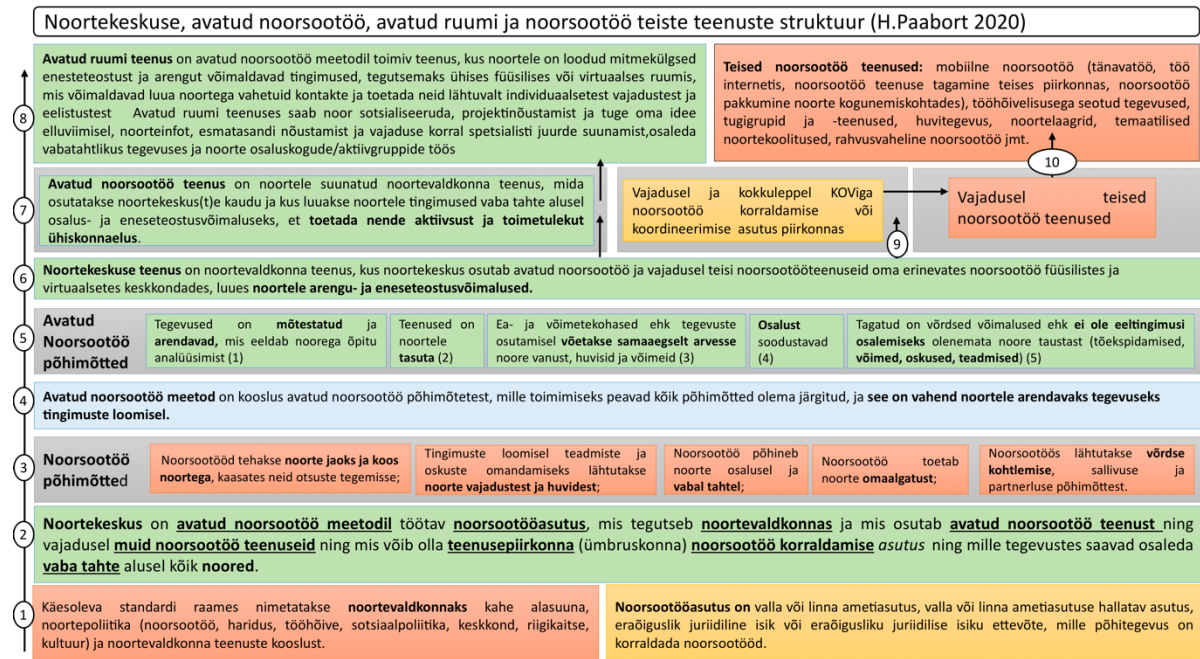
17. Noortekeskus on koostööpartneriks teistele noortega töötavatele asutustele ja kohalikule omavalitsusele noorsootöö kvaliteetseks³⁰ arendamiseks, rääkides regulaarselt kaasa piirkonna noorte elu kujundavates protsessides, sh olles partneriks piirkonna arendusdokumentide loomisel.
18. Noortekeskus viib vähemalt kord aastas läbi tagasiside- ja rahuloluküsitlusi³¹. Noortel on võimalus arvamust avaldada ja ettepanekuid teha ka anonüümselt.
19. Noortekeskuse külastatavuse ja tegevuste kohta kogutakse regulaarselt tõenduspõhist statistikat (nt Logiraamat³²), et analüüsida noorte osalust, tegevuste vastavust vajadustele, noortekeskuse stabiilsust, kitsaskohti ja väljakutseid. Vastavalt analüüsi tulemustele kohandatakse pakutava teenuse sisu ja viiakse sisse analüüsi käigus välja tulnud parendusettepanekud.
20. Noortekeskus kommunikeerib oma töö tulemusi nii noortele, valdkonna teistele asutustele, kohalikule omavalitsusele ja kogukonnale (laiemale avalikkusele).

³⁰ Käesoleva standardi raames on arvestatud, et kvaliteetne noorsootöö on avalike teenuste kogum, mille eesmärk on luua noorele tasemeõppe, töö- ja koduväliseid võimalusi noore vaba tahte alusel enese avastamiseks, arenguks, koos- ja isetegevuseks. Kvaliteet tuleneb tegevuste süsteemsusest ja teadlikust mõtestamisest kuuluvuskogemusena, informaalsete ja mitteformaalsete õpikogemusena ning osaluskogemusena noore jaoks, alates esmasest kontaktist kuni süvaõppeni. Kvaliteedi aluseks on kvalifitseeritud noortevaldkonna töötajaskond, nende erialased pädevused, algatus- ja eestvedamisvõime, professionaalne tegevuspraktika ning nende järjekindel täiendamine erialase tasemehariduse, koolituste jm enesetäiendamise teel (Noortevaldkonna arengukava 2021-2035 eelnõu)

³¹ Noorsootöö kvaliteedi hindamise mudel p 4.7

³² Logiraamat on noortekeskuste seiresüsteem, mille abil on võimalik noortekeskustel koguda igapäevast statistikat (Logiraamat, Eesti ANK koduleht, www.ank.ee)

Lisa 1. Noortekeskuse, avatud noorsootöö, avatud ruumi ja noorsootöö teenuste struktuuri joonis

Joonis 1. Noortekeskuse, avatud noorsootöö, avatud ruumi ja noorsootöö teenuste struktuur (H.Paabort 2020)